

Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävä käytön kansallisen strategian ja toimintaohjelman toteutusta ja seuranta edistävä työryhmä 2006–2016
(YM016:00/2007)

KOKOUSPÖYTÄKIRJA
17.3.2015

TYÖRYHMÄN KOKOUS 2/2015 (kokous 74)

Aika: Tiistai 3.3.2015, klo 9.00–11.00
Paikka: Ympäristöministeriö, kokoushuone Kuukkeli
Läsnä: Timo Tanninen, ympäristöministeriö (PJ)
 Ilkka Heikkinen, ympäristöministeriö (VPJ)
 Kristiina Niikkonen, ympäristöministeriö
 Jukka Tulivuori, Opetushallitus
 Johanna Niemivuo-Lahti, maa- ja metsätalousministeriö
 Rauno Väisänen, Metsähallitus
 Tomi Salo, Metsäteollisuus ry., Elinkeinoelämän keskusliitto
 Inka Musta, Metsäteollisuus ry.
 Jaana Lehtimäki, Suomen Akatemia
 Jukka-Pekka Jäppinen, SYKE
 Heikki Paltto, Saamelaiskäräjät
 Laura Ahopelto, Suomen luonnonsuojeluliitto
 Lotta Ruokanen, Allianssi ry.
 Marina von Weissenberg, ympäristöministeriö (siht.)
 Ari-Pekka Auvinen, SYKE (siht.)
 Marja Pylvänäinen, SYKE (siht.)
 Tita Korvenoja, YM (vierailija)

1. Kokouksen avaus

Kokouksen puheenjohtaja Timo Tanninen (YM) avasi kokouksen kello 9.00.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirja

Edellisen kokouksen pöytäkirja (kokous 73, 3.2.2015) päätettiin hyväksyä sen jälkeen kun on yhteisymmärrys siitä mitä ELITE-työryhmän työtä koskevassa kohdassa (kohta 8) oli keskusteltu. MMM:n kommentteja kyseiseen kohtaan ei voitu käsitellä, koska edustajat puuttuivat kokouksen tässä vaiheessa.

Ilkka Heikkinen tarkensi puheenjohtajan pyynnöstä pöytäkirjan kohdassa 4 käsiteltäviä asioita: BD-Strategian väliarviointi 2015 VN:lle. Väliarvioinnissa hyödynnetään olemassa olevat raportoinnit: 5. Maaraportti, Luonto- ja lintudirektiivien raportoinnit sekä BD-indikaattorit. Raportoinnin päävastuu on YM:llä ja muut keskeiset ministeriöt ovat MMM OKM, UM. Tähän asiaan käytetään yksi kokonainen kokous. Raportointimallia käsitellään seuraavassa kokouksessa 15.4.2015. Raportti luovutetaan syksyllä.

3. Asialista

Asialista hyväksyttiin kokouksen työjärjestykseksi.

4. Ajankohtaiset asiat

- IUCN:n Eurooppa-foorumi pidetään Suomessa. Foorumi on jäsenjärjestöjen foorumi. Tämä kansainvälinen kokous järjestetään 14.–16.12.2015 HYN tiloissa. Tavoitteena on koota viesti joka viedään IUCN:n maailmankongressiin. Tämä foorumi järjestetään ensimmäistä kertaa Pohjoismaassa. Ministeri avaa foorumin. Suomella on isäntämaana mahdollisuus vaikuttaa agendaan. Saamelaiden asiat halutaan nostaa myös esille. Tilaisuudessa on myös side-event'tejä ja sidosryhmätyötä tehdään

esim. iltasessioissa. Suomi oli vahvasti mukana IUCN:n suojelualuekongressissa Australiassa IUCN World Parks Congress.

- B & B foorumi järjestetään Suomessa 19.–21.10.2015 Helsingissä. Se on viides järjestyksessään. YM järjestää yhteistyössä yritysten kanssa. Agendaa kootaan yhdessä CBD-sihteeristön kanssa.

- YM:n uudelleenorganisoinnista uutisoitiin: Ympäristöministeriö tiivistää organisaatiotaan ja karsii yksiköitä <http://www.hs.fi/kotimaa/a1425298888703>

- ABS-pöytäkirja (terveiset Tuuli Lovénilta, YM)

Lainsäädäntöä valmisteleva työryhmä päätti työnsä tammikuussa 2015, ja hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle vaalien jälkeen. Tällä hetkellä lakiesitystä stilisoidaan esittelykuuntoon. Lakiesitys pitää sisällään ehdotukset kotimaisten geenivarojen saatavuudesta tutkimus- ja kehittämiskäyttöön, geenivaroihin liittyvän saamelaisen perinteisen tiedon saatavuudesta sekä valvonnasta. Kotimaiset geenivarat jätettäisiin vapaasti saataville kuten tähänkin asti. Poikkeuksena olisivat uhanalaisten eliölaajien geenivarat, joiden hankinnasta tutkimus- ja kehittämiskäyttöön tulisi tehdä ilmoitus toimivaltaiselle viranomaiselle. Suomessa toimivaltaiset viranomaiset olisivat Syke ja Luonnonvarakeskus, laissa erikseen määritellyn toimivaltaajan mukaisesti.

- Kansainvälistä World Wildlife Day -päivää vietetään 3.maaliskuuta, jolloin keskitytään uhanalaisilla lajeilla käytävän laittoman kaupan lopettamiseen. Jaettiin CITES-matkalaukku-tagit. <http://www.wildlifeday.org/>

- Metsäteollisuus ry. järjestää 16.9. sidosryhmäretken, mikä kutsuna ilmoitettiin.

5. Kansainvälisten biodiversiteettisopimusten synergiaprosessi – tilannekatsaus (Tita Korvenoja, YM, kv-yksikkö, pääasia UNEP) [kalvot liitteenä]

Kyse on useiden biodiversiteettiin liittyvien kansainvälisten sopimusten keskinäisestä koordinaatiosta. Suomella (Tita Korvenoja) on rinnakkaispuheenjohtajuus Ghanan kanssa. Ympäristöhallintokenttä on hajanainen, se käsittää yli 500 ympäristösopimusta. Joka sopimuksella on omat raportointinsa, budjettinsa, käytäntönsä jne., mutta yhteiset tavoitteet. Synergiaprosessissa pyritään käytäntöjen yms. yhtenäistämiseen. Näin jäisi aikaa toimeenpanna sopimuksia, eikä tuhlataisi resursseja. Synergiatyötä on tehty YM:ssä jo pitkään. UM tukee työtä rahallisesti. FAO ja UNESCO ovat mukana. Kemikaalipuolella on kemikaali- ja jäteklusteri, bd-puolella on tavoitteena vastaava. Keskitytään 6 biodiversiteettisopimukseen: CBD, CMS, Ramsar, CITES, ITPGRFA, WHC.

Työssä on kaksi toisiaan tukevaa tietä:

1. YK:n ympäristökokouksen suositukset sopimusten synergioiden edistämiseksi. Valmistellaan UNEPin järjestämässä työpajoissa 2014-15. Hyväksytään UNEA2 resoluutiolla toukokuussa 2016. Tavoitteena on korkean tason poliittinen ohjaus.
2. CBD COP12 käynnistämä sopimusten osapuolikokousten prosessi (päätös XII/6), jolla perustetaan kv. synergia-asiantuntijaryhmä, johon kutsutaan mukaan muiden biodiversiteettisopimusten edustajat. Ryhmä kokoontuu syksyllä 2015 valmistelevaan työpajaa, joka pidetään ennen CBD:n SBI-kokousta huhti-toukokuussa 2016. Tavoitteena sopimusten COPIen päätökset, joilla edistetään synergioita käytännön tasolla.

Puheenjohtajat Suomessa ja Ghanassa organisoivat UNEP-työpajan 13.–15.5.2015, joka on toinen lajissaan ja pidetään Sveitsissä.

Keskustelu

Kysyttiin paljonko sopimuksissa on kaikkiaan väkeä ja resursseja sekä minkälaisia raportointeja vaaditaan ja millaisin ohjeistuksin. YM:lle on tekeillä matriisi, jossa kaikki sopimukset kuvataan ja mitkä niiden artikkelit tukevat mitään Aichi-tavoitetta. Niko Urho YM:stä voisi vastata resurssikysymykseen. Kuultiin, että Ramsar-sopimus on toiminut, kun maat on otettu mukaan työhön, koska tavoitteet ja hyödyt ovat yhteiset. Maalähtöisyys ja maiden omistajuus on olennaista. Pienille maille on haastetta kun globaalien sopimusten lisäksi on alueellisia sopimuksia. Ensimmäisen synergiakokouksen muistio ja päätelmät lähetetään hetimiten ryhmälle.

6. Ekosysteemipalveluindikaattorit (FESSI-hanke) – tilannekatsaus (tutkija Ari-Pekka Auvinen, SYKE)

Ari-Pekka kertoi FESSI-hankkeesta ja siinä tuotetuista ekosysteemipalveluindikaattoreista (jatkossa ESP). Biodiversity.fi (luonnontila.fi) -portaali koostuu kolmesta osiosta: jo valmiista biodiversiteetti-indikaattoreista sekä ESP-indikaattoreista ja BD-ohjelman toimenpiteiden toteutumisasiosta. Uusista osioista on avattu ensimmäisenä ESP-indikaattoreiden englanninkielinen beta-versio: www.biodiversity.fi/ecosystems-services. [Liitteenä myös A3-taulukko indikaattoreista ja Ari-Pekan kalvot]

YM:n rahoittamassa FESSI-hankkeessa tehtiin SYKE:ssä parin vuoden ajan ESP-mittariston kehittämistyötä. Joissakin maissa kuten Britanniassa on tehty kansallinen ekosysteemi-arvio ja joitakin kansallisia ekosysteemipalveluiden taloudellisen merkityksen arviointia (nk. TEEB-selvitykset) on julkaistu, mutta muuten kansallisia mittaristoja ei ole aiemmin juuri kehitetty. Selkeää mallia ei työlle näin ollen ollut. Kansainvälisen mielenkiinnon vuoksi ESP-indikaattorit laaditaan ensin englanniksi, mutta kotimaan viestinnän osalta indikaattorit olisi tärkeää saada myös suomeksi. Indikaattoreiden kehitystyötä ovat kommentoineet mm. Luonnontila-sivuston asiantuntijat (www.biodiversity.fi/en/about/expert-groups) ja hanketta on johtanut poikkisektoraalinen ohjausryhmä: www.biodiversity.fi/ecosystems-services/partners.

ESP-indikaattorit esitellään Säätytalolla 26.3.2015 pidettävässä tilaisuudessa ”Luontopääoma näkyväksi: ekosysteemipalvelut vihreän kasvun tukena”:
<http://www.ymparistotiedonfoorumi.fi/luontopaaoma-nakyvaksi-ekosysteemipalvelut-vihrean-kasvun-tukena/> Indikaattorityöstä on tulossa artikkeli Ecological Indicators -julkaisuun, jonka pohjalta laaditaan mahdollisesti uutinen EU:n Science for Environment Policy -uutiskirjeeseen.

Pääsisältö [Katso A3-taulukko]

Ari-Pekka avasi käsitteitä. Indikaattorit on jäsenneilty kahden kansainvälisen lähestymistavan mukaan. CICES on viitekehys ekosysteemipalveluiden luokitteluun, jonka hierarkian ylimmällä tasolla on vakiintunut jako kolmeen eri tyyppiin: tuotantopalveluihin, säätely- ja ylläpitopalveluihin sekä kulttuuripalveluihin. Jaottelua on alemmilla tasoilla muokattu jonkin verran vastaamaan Suomen olosuhteita ja yksinkertaistamaan viestintää.

CICESin ohella indikaattoreita on jäsenneilty Cascade-mallin mukaan. Cascadessa keskeistä on jako yhtäältä luonnon rakenteisiin ja prosesseihin sekä toisaalta ihmisten kokemaan hyötyyn ja hyödyn arvoon. Mallin avulla voidaan kuvata ekosysteemipalveluketjua luonnosta yhteiskuntaan. Yksi ekosysteemipalvelujen keskeinen puoli on luonnollisesti niiden arvo. Arvoja ei tule kuitenkaan käsittää kapeasti vain euromääräisinä, vaan tärkeitä ovat myös sosiaaliset ja terveysarvot. Vaikka ESP onkin syvän utilitaristinen käsite, on suomalaisissa indikaattoreissa nostettu esiin myös ekosysteemipalveluiden itseisarvo silloin kun se on perusteltua. Maaliskuussa 2014 pidetyssä sidosryhmätyöpajassa tehtiin arvotusharjoitus, jossa taloudelliset, sosiaaliset sekä terveys- ja itseisarvot laitettiin jokaisen ekosysteemipalvelun kohdalla tärkeysjärjestykseen. Tätä järjestystä on noudatettu indikaattorisivustolla ja arvotusjärjestykseen (kuten moneen muuhunkin indikaattorikokoelman osaan) on mahdollista palata vielä uudelleen.

Nykyisissä indikaattoreissa on paljon vaihtelua. Osasta on jo numeerista dataa ja kuvaajia, osaa on kuvattu vain sanallisesti. Osasta indikaattoreista ei ole tietopuutteiden vuoksi mahdollistakaan laatia kovin yksityiskohtaisia. Kokonaisuudessaan indikaattorikokoelma on sovellettavissa sektorikohtaisesti esim. erilaisten hankkeiden ja politiikkaohjelmien odotettavissa olevien vaikutusten tarkistuslistana. Esim. YVA-prosessissa voidaan sen avulla tutkia hankkeen kokonaisvaikutuksia tai toisaalta ekosysteemipalvelutehokkuutta eli sitä hyödynnetäänkö arvioitavassa hankkeessa ekosysteemipalveluita kokonaisuudessaan tehokkaasti ja kestävästi.

Keskustelu

Indikaattorikokoelmaa pidettiin hyvänä avauksena. Todettiin, että ESP:n eri ulottuvuuksia tulisi käsitellä rinnakkaisissa tarkasteluissa neutraalisti. Hyödyn arvio olisi aina tehtävä arvoketjun samasta vaiheesta. Hyöty riippuu myös siitä kenen näkökulmasta asiaa katsotaan. Lisäksi ESP:n jalostusaste vaikuttaa arvoon; onko kyseessä poimittu marja tai pyöreä puu vai tuotteeksi jalostettu elintarvike tai puuteollisuuden tuote. Todettiin myös, että alkuperäiskansojen perinteinen tieto puuttuu

indikaattoreista, ja että keskustelu Saamelaiskäräjien kanssa on tarpeen. Kokoelmassa tehty linjaus hengellisten arvojen yläkategorian sivuuttamisesta/yhdistämisestä muihin ekosysteemipalveluihin herätti keskustelua. Samoin se, että terveysnäkökulman tulisi tulla vahvasti esille.

7. Toimintaohjelman seuranta -osio luonnontila.fi:ssä – esittely (tutkija Ari-Pekka Auvinen, SYKE)

Ari-Pekka esitteli biodiversity.fi (luonnontila.fi) -verkkopalveluun tehtyä kolmatta osiota, jossa toimintaohjelman toteutumisen edistymistä voidaan seurata. Osio on vielä piilotettu ja siihen pääsee vain suoran linkin kautta <http://biodiversity.fi/actionplan/home>. Sinne on tallennettu Suomen kaikki 105 toimenpidettä englanniksi. Suomenkielinen versio olisi myös tarpeen. Biodiversity.fi toimii Suomen luonnon monimuotoisuuden Clearing-House Mechanismina, ja toimenpide- eli action plan -osio sen politiikkaosana. (LUMONETia ei siirretty ympäristöhallinnon verkkopalvelu-uudistuksessa). Luonnon monimuotoisuutta koskevat uutiset voitaisiin myös koota tähän portaaliin. Tavoitteena on, että kaikki toimenpiteistä vastaavat organisaatiot voisivat itse tehdä päivityksiä.

Keskustelu

Todettiin, että toimeenpanon toteutuminen on saatava esille johonkin, tulosten arviointi on toinen asia. Kansainväliset mittarit ovat olemassa, ne on myös huomioitava. Osion ulkoasu olisi hyvä yhdenmukaistaa kansainvälisten seurantasivustojen ym. kanssa, jotta käyttäjä huomaa osioin liittyvän samaan aihepiiriin.

8. Muut asiat

- Ehdotettiin ja luvattiin, että listataan seuraavaan kokoukseen ketkä ovat mukana eri kokouksissa kv-tasolla.
- Ympäristöministeriö muuttaa 4.5. uusiin toimitiloihin.

9. Seuraavat kokoukset

tiistai 15.4.2015 klo 9–11, YM Kuukkeli
 tiistai 12.5. klo 9-11, paikka ilmoitetaan myöhemmin
 tiistai 9.6. klo 9–11, paikka ilmoitetaan myöhemmin

Mikäli kokousaika ei sovi, jäseniä pyydetään järjestämään varahenkilö paikalle.

10. Kokouksen päättäminen

Kokouksen varapuheenjohtaja Timo Tanninen päätti kokouksen klo 11.00.

Puheenjohtaja Timo Tanninen

Sihteeri Marja Pylvänäinen

Jakelu: Työryhmän puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, jäsenet, sihteerit ja pysyvät asiantuntijat.